СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 67. | Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 21. марта, 1924. | VOL. XXXII. | No. 67. | Jersey City, N. J., Friday, March 21, 1924. | THREE CENTS

СЕНАТ ПРЕДКЛАДАЄ СВІЙ ПРОЄКТ БОНУСА

ВАШІНҐТОН, 19. марта. — Сенатор Смут вніс в сенаті новий проект закона про бонус для ветеранів великої війни.

Смут заявив, що він буде старатися о відкинене проєкту, ухваленого вже палатою послів, а о ухвалене його проєкту. Кажуть, що його проект має підпору уряду.

ВЖЕ ЗВЯЗУЮТЬ РЕПУБЛИКАНСЬКУ ПАРТІЮ З НАФТОВОЮ АФЕРОЮ

ВАШІНҐТОН, 19. марта. — Нафтовий комітет сенату постановив покликати на свідка Вила Гейза, котрий був колись міністром почт в кабінеті Гардинґа, а тепер є „диктатором" промислу рухомих образків, щоби він зізнав, чи правдою є, що заряд републиканської партії, на котрого чолі Гейз стояв підчас виборчої кампанії за Гардингом, мав заплатити свої довги ґрішми, одержаними від нафтових підприємців, що хотіли мати вливи в новім уряді.

ВИКИДАЮТЬ ПОДАТКОВИХ УРЯДНИКІВ ЗА „ҐРЕФТ"

ВАШІНҐТОН, 19. марта. — Спеціяльний сенатовий комітет, що розслідже департамент скарбу, відкрив, що цілий ряд податкових урядників допустилося „ґрефту", себто за гроші дозваляли платити низчі податки, як належалося. На донесення комітету департамент скарбу звільнив зі служби 796 податкових урядників.

ДЛЯ ЗАПОБІЖЕННЯ ФАЛШИВИМ ПОДАТКОВИМ ЗВІТАМ

ВАШІНҐТОН, 19. марта. — Щоби запобігти на будуче фалшивим звітам з приходів, предкладаних податковим урядам, деякі конґресмени носяться з думкою ухвалити закон, на основі якого всі рекорди податків малиби вважатися не тайними, але явними.

ЦІКАВИЙ ПОДАТКОВИЙ ПРОЄКТ

ВАШІНҐТОН, 19. марта. — Нюйорський конґресмен Ґрифин предложив в конґресі проект податкового закона, котрий після нього дав би американському скарбови річного приходу 900 міліонів долярів у рік, себто досить на заплачене бонуса та других видатків.

Основа проєкту лежить в оподаткованню землі, що лежить без ужитку. Податок мавби виносити 1 процент його оцінкової вартости.

З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ МАЛИЙ ДОЩ

НЮ ЙОРК, 19. марта. — Федеральний прогибіційний уряд, котрий був сконфіскував цілий анґлійський корабель Ордуну, закидуючи йому пачкованнє горячих трунків до Америки, але відтак випустив за кавцією міліона долярів, тепер вирішив справу остаточно в той спосіб, що наложив на 7 урядників корабля просто номінальні кари від 25 до 100 долярів, але взяв від них обіцянку, що вони будуть помагати урядови в його боротьбі проти пачкарів горівки.

ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА

НЮ ЙОРК, 19. марта. — Нині приїхав сюди з Савтгемптону і Шербурга великий корабель лінії „Ґвавт Стар", Олимпик, везучи на собі 777 пасажирів та 7,000 міхів почти. Мав він на собі однак за богато алькоголю, і коли підїзджав до американського берега, мусів задержатися на воді та виляти в воду 40 фляшок горівки та 30 ґальонів пива.

ЖІНКИ ДЛЯ ПОРАДИ ПРИ ВИРОБЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОГРАМИ

ВАШІНҐТОН, 19. марта. — Жінки демократичної партії вибрали 12 делегаток, які мають предложити партії пропозиції для вложення програми демократичної партії.

ЛЕТ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ

ВЕНКУВЕР, Вашінгтон, 19. марта. — Три летуни американської армії, що вибралися в подорож довкола землі, прибули сюди нині яко на свою другу стацію, а відтак пробували летіти до дальшої стації, якою є місто Сіетел, але мусіли завернутися через сильні бурі на їх дорозі.

ВАЖНЕ ВІДКРИТТЯ НА ПОЛИ НАУКИ ПРО ЗДОРОВЛЯ

НЮ ЙОРК, 19. марта. — Др. Едді, професор Колумбійського университету в Ню Йорку, оповіщує, що йому вдалося відлучити вітаміну, себто ся найважнійшу частину поживи, що дає життя.

Існованне вітамін було признане наукою вже яких 10 літ, але нікому не вдалося досі відділити їх від решти поживи. Кажуть, що як се відділенне справді буде можливе, то людям вдасться сотворити поживу, зложену зі самих життєданних чинників.

ЦЕРКОВ А ТАНЦІ

НЮ ЙОРК, 19. марта. — Заряд церкви св. Марка, котрому уряд епископальної церкви заборонив давати в церкві вистави танців, заповідає, що недільні відправи дальше будуть мати вистави танців.

З РЕВОЛЮЦІЇ В ГОНДУРАСІ

САН САЛЬВАДОР, 19. марта. — Повстанці побили війска Уряду та заняли від них столицю републики, Теґусіґальпу.

Урядові війска відступають в неладі, рабуючи та палячи в відвороті. Для охорони Американців та других чужинців американський уряд казав своїм морякам вийти на беріг републики.

ДОВКОЛА ЗФОРМОВАННЯ ТРЕТОЇ ПАРТІЇ.

НЕШВИЛ, ТЕНЕСІ, 19. марта. — Один з директорів Пенсильвенійської зелізниці виступив тут з публичною заявою, що тепер є найкращий час для організовання третої партії. На його думку, старі партії вже були при правлінню занадто довго і народови вже спириклася їх політика.

Заяву директора, в своїх переконаннях дуже консервативної людини, вважають за дуже замітний висказ. Припускають, що так само думає богато Американців.

ПОЛІТИЧНІ ПРОРОЦТВА.

Шведський професор Блянкесен оголосив свої пророцтва на найблищих шість літ (1924-30 рр.). На початок біжучого року припадають великі почтові й зализничі страйки. Баварія відривається від німецького Союза й стає монархією з королем Рупрехтом. Поміж північною й південною Америкою ведеться в червні, липні й серпні 1924 р. війна, а також поміж Німеччиною, Японією і Росією проти Франції. Перед кінцем війни розпадеться Польща, Франція стає монархією. До 1928 р. не будемо мати справжнього літа (лагідна погода). Затоплена частина світа „Атлянтик" знову вирине в 1924 р. наслідком чого змініться вигляд землі. В тім році появиться комета, що Італії і Франції наробить вульканічні шкоди, а в Німеччині приведе до великих бур. Англія затоне. Канада буде швидко анектована. Дня 17. XI. 1927 р. Німеччина стає монархією. Кронпринц активну бере участь у війні, кайзером стає його син. 1926 і 1927 р. Америка, Німеччина і Італія є світовими базарами. 1927 р. Вільгельм II. вмирає на мізкову недугу. 1928—30 рр. будуть важливі відкриття. Одному Індійцеви вдасться зробити плинною електричність. Будемо мати метал — лекший від алюмінію та цупкійший від сталі.

ПОМЕР НЕСУЧИ НЕБІЩИКА.

В місточку Нідервельтштадт в горішній Гесії, помер один мешканець на удар серця в дорозі на цвинтар, коли помагав нести на плечах домовину з помершим приятелем. На додаток — важка труна, падаючи, провалила жертву благородного жесту.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

В неділю, дня 23. марта с. р. по Службі Божій відправиться в укр. церкві в Перт Амбою панахида за душу бл. п. Ольги Бесарабової, потайки збитої і замордованої в польській тюрмі у Львові і за душу бл. п. Гната Дацькова, якого невинно замордували кольоністи Мазури. Підчас панахиди збірка на укр. політичних вязнів. До численної участи запрашає

о. Чаплинський
душпастир.

АРХИЕПИСКОП ХВЕДОРОВИЧ ВІДПРАВИТЬ ПАНАХИДУ ПО БЛ. П. БЕСАРАБОВІЙ.

В неділю, 23. с. м., по Службі Божій в українській православній церкві в Нюарку, Н. Дж., відправить архиепископ Іван Хведорович панахиду по бл. п. Ользі з Левицьких Бесарабовій.

ВАЖНІ ІСТОРИЧНІ ДОКУМЕНТИ.

В Одесі відкрито цілий ряд дуже важних і дуже цінних документів, що мають історичну та політичну вартість. Відкрито два рукописи по бесарабському питанню. Один з цих рукописів представляє собою оригінальний меморіял, зложений на зїзді земських і міських діячів Бессарабії. Відкрито далі дневники, грамоти і документи з XV. віку і кінчаючи документами останнього польського короля Станіслава Авґуста. Між цими останніми богато оригіналів із печатками і власноручними підписами короля Станіслава, Костюшка, ріжних польських єпископів і маґнатів.

З СНІГОМ УПАЛИ МУХИ.

В „Обзорі" читаємо: В Рачече-Планіці (в Юґославії) при температурі сім степенів падав сніг із безчисленними мухами, величини блохи. Було цих мух на міліярди, що аж сніг виглядав від них попелясто.

САМОВБИВСТВО ПУШКІНОВОГО ВНУКА.

Із Ґалаця звідомляють, що там отруївся внук великого московського поета Пушкіна. Він після війни видав незнані досі твори свого славного діда.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ МОРЯКА.

Італійський моряк провірював дно моря недалеко Триєсту, попав в обійми морського восьминожного павука. По довгій завзятій боротьбі, морський хижак задавив моряка своїми раменами на смерть.

МАНДАТ ПОСЛА ЛУЦКЕВИЧА.

„Хвиля" подає: На днях преса подала, що на місце пос. Луцкевича війде до польського сойму Жид Файнштайн. Парляментарна комісія Жидівського Клюбу вислала до п. Файнштайна письмо, в якому заявляє, що він на випадок приняття мандату не зможе бути членом Клюбу, бо виборчий бльок національних меншостей заключено м. и. на основі, що в місце посла з бльоку, який уступив би чи стратив мандат, мандат обіймає член тої самої національности.

КРІВАВА ПОЛІЦЕЙСЬКА АВАНТУРА.

На постерунку поліції у Вильні відбулася крівава авантура наслідком якої згинуло двох поліцаїв, а один був ранений, именно між двома суперниками постерунковими Ольшевским і Тросковским дійшло до суперечки, яка закінчилась стріляниною з револьверів. Тросковскі убив Ольшевского і його товариша, відтак пополнив самовбивство.

ВЕЛИЧЕЗНА ЕКСПЛЬОЗІЯ.

У Франкфурті над Меном трапилася експльозія ґазу, яка мала траґічні наслідки. Напір повітря звалив одну з фундаментальних стін у пивницях, і ось захитався весь будинок і завалився в одно велике румовище. Десятки мешканців важко ранені, не рухаючи матеріяльної шкоди, яка є величезною. Бо не тільки зруйноване внутрішнє уладження усіх мешкань в будинку, де загорівся ґаз, але й сусідніх будинків, які струснулися в основах.

ЖІНКИ БАНДИТАМИ.

При вул. Кохановського у Львові напала жінка-бандит на Вікторію Подвишин і побивши її в ночі до непритомности молотом, ограбила 50 міліонів. Поліції вдалося викрити, що жінка-бандит називається Ана Яблонська з Личакова. Яблонську арештовано.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРОГНАЛО РОСІЙСЬКОГО БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПОСЛА КАРАХАНА

ЛОНДОН, 19. марта. — Тутешній дневник Дейлі Мейл одержав депешу з Пекінгу, столиці Китаю, що китайське правительство прогнало російського совєтського посла Л. М. Караханa, котрий був приготовив разом з представником китайського правительства проєкт російсько-китайського договору, який означав теж урядове признанне російського совєтського правительства владою Китаю.

Се сталось наслідком зневажливого виступу Карахмана супроти китайського правительства у нотах до китайського міністерства закордонних справ. Найбільше вплинула на рішенець китайської влади нота Карахмана, в якій він поставив був Китаєви „ультимат", заявляючи, що оставляє китайському правительству три дні часу до приняття або відкинення проєкту договору.

Через те покищо російсько-китайські переговори розбились і між обома правительствами відносини погіршились.

АНҐЛІЙСЬКО-РОСІЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

ЛОНДОН, 19. марта. — Анґлійсько-російська конференція у справі вирішення фінансових зобовязань між обома державами і віднови договорів зачнеться на другий місяць. Як кажуть, з російської сторони візьме участь в конференції Крісто Раковський і Макс Літвінов.

СТРАЙК СТРІТКАР І БАСІВ В ЛОНДОНІ

ЛОНДОН, 19. марта. — В Лондоні заноситься на страйк візників трамваїв та омнібусів. Страйк може вибухнути вже в сю пятницю.

ЗАПОВІДАЮТЬ ДИКТАТУРУ В ІРЛЯНДІЇ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 19. марта. — Ірляндський міністер війни Ричард Молкагі уступив.

Кажуть, що обовязки міністра війни, а навіть начального команданта генерального штабу ірляндської армії обійме президент Виллієм Косгрейв.

Ся зміна буде переведена для заради непорядкам у верхах армії. Вона буде рівнозначна з диктатурою.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ЗРОБИВ БИЗНЕС

ПАРИЖ, 19. марта. — Тутешній американський амбасадор Майрон Т. Геррик купив минулого тижня франків за $200,000 по низкій ціні. Тепер сі франки пішли вгору і він заробив на них $70,000.

Сі гроші мав він зложити яко завдаток на купно дому бувшого президентаФ ранції Греві на поміщенне американської амбасади. Свого часу, тому 40 літ, сей дім коштував $2,000,000, але тепер він на продаж за дешевшу ціну.

ЗМЕНЬШЕННЄ ФРАНЦУСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

ПАРИЖ, 19. марта. — Французький парлямент перед розпуском ухвалив зменьшити число послів із 626 на 584.

Нові вибори до парляменту мають бути 11. мая с. р.

„ТАЙНИЙ" ФРАНЦУСЬКО-ЧЕСЬКИЙ ДОГОВІР

БЕРЛІН, 19. марта. — Кутешня преса оголосила тайний французько-чеський договір, на основі якого Чехо-Словаччина і Франція мали-б заняти Австрію, якщо вона хотіла би злучитися з Німеччиною.

Чеський міністер закордонних справ др. Едвард Бенеш заявив, що се видуманий договір.

ПАПА РИМСЬКИЙ ПРИНЯВ МУНДЕЛЯЙНА НА ПОСЛУХАННЮ

РИМ, 19. марта. — Нині приняв папа римський Пій XI на послуханню католицького архиепископа з Шикаґо, Мунделяйна. Завтра прийме архиепископа Гейса з Ню Йорку.

ДІТИ ЗАМЕРЗЛИ В МОСКВІ

БЕРЛІН, 19. марта. — Відомости з Росії сповіщають, що в Москві замерзло в грудні м. р. і в січні с. р. понад 1,000 дітий.

МУХА „ТСЕ-ТСЕ" І АЛІЯНТИ

БЕРЛІН, 19. марта. — Німецька преса далі аґітує, щоб Німеччина не видала аліянтам ліку проти укушення мухою „тсе-тсе" в Африці, поки не звернуть їй тамошних кольоній, які загарбали „мировим" договором.

ЗАТОНУЛА ЯПОНСЬКА СУБМАРИНА

САСЕБО, Японія, 19. марта. — Нині потонула японська підводна лодка поблизу тутешньої пристані. З нею згинуло 44 моряків.

ТРОЦЬКИЙ НЕ ЗАСТУПИТЬ ЧІЧЕРІНА

МОСКВА, 19. марта. — Большевицький комісаріят закордонних справ заявляє, що комісар Чічерін не уступає і Троцький не приходить на його місце.

В ПЕРШИЙ ДЕНЬ ВЕСНИ ПЕРСИ ХОТЯТЬ ПРОГОЛОСИТИ РЕПУБЛИКУ

ЦАРГОРОД, столиця Туреччини, 19. марта. — З Тегерану, столиці Персії, повідомляють, що Перси хотять проголосити републику в пятницю, 21-ого с. м.

РОСІЙСЬКО-ПЕРСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР

МОСКВА, 19. марта. — Російська делеґація підписала з перським правительством в Тегерані, столиці Персії, торговельний договір.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГАРНИЙ РЕКОРД.

Місячний звіт рекордового секретаря Українського Народного Союза свідчить, що Український Народний Союз придбав собі за місяць лютий 337 нових дітий, а приняв наново 31, себто разом збільшив число дітий, у себе обезпечених о 368 дітий.

Є се найбільший прибуток в Молодечім Департаменті, який Український Народний Союз колинебудь мав, бо ще ніколи за один місяць не вписалося до нього тільки дітий.

Сей факт свідчить про те, що члени Українського Народного Союза зрозуміли добре з одного боку вагу обезпечення дітий для себе самих, для батьків та материй, а з другого боку вагу вписування молодежи в Український Народний Союз для дальшого існування української запомогової інституції.

Річ певна, що приступлення близько чотирох соток нових діточих членів вимагало немалої праці і певна річ, що члени Українського Народного Союза можуть з гордостю подивитися на вислід своїх організаційних заходів.

Коли члени Українського Народного Союза не будуть переставати своєї роботи, але будуть вести далі свою роботу коло організовання молодежи в ряди свідомого українського громадянства, зібраного в Українськім Народнім Союзі, тоді вони можуть дивитися з певною надією на будучність української запомогової організації в Америці.

ЗАМІТНІ ПОСЛІДНІ СЛОВА.

Підчас одної катастрофи, що случилася недавно літакови американської почти в горах пенсилвенійського стейту, погиб летун Ленард Брук Гайд-Пірсон. Після його похоронів вдова його подала до публичного відома листа, який написав перед смертю її покійний муж, а котрий найдено серед його паперів з виразною нотаткою: До отворення аж по моїй смерти.

Лист адресований до всіх летунів у почтовій летничій службі, але він з однаковою слушностю відноситься до кождої людини й до кождої справи. Пише летун:

„Як я помру, не упадайте на дусі.

„Я думаю, що й мала жертва моєї смерти все таки на щось придасться для великої справи, котрій я служу.

„Як ми літаємо, то ми дурні, — кажуть люди. Але як ми помремо, то всі приходять до переконання, що остаточно ми не були такі лихі. Кождий з нас, що служить у летництві, робить для світа більше добра, як суспільність може зрозуміти. Ми наражуємо своє життя, ми віддаємо своє життя, ми вдосконалюємо службу, з якої карисгь іде для цілого світа. І бачите, вони нас називають дураками.

„Видержуйте, товариші. А все ще стою з вами."

Так писав чоловік, занятий в роботі, в якій він скорше чи пізнійше сподівався смерти. З якою зрозумілостию для небезпек і для ваги своєї служби він ішов до праці? Стільки великого було в чоловіці, що так понимав свою роботу?

Колиб так дивилися на свою публичну роботу всі люди, тоді всяка публична робота йшлаб богато краще й доспішніше. Тоді будоб більше щастя і вдоволення серед людий.

Американським почтовим летунам будуть певно довго звеніти в памяти слова їх товариша „Видержіть, Товариші! Не покидайте!" Колиб таке щастя мали робітники других царин людської праці, тоді й їх праця йшлаб з більшим завзяттєм, без страху, боязни та легких зражувань.

НАДЗВИЧАЙНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК В НЮАРКУ НА ЗНАК ПРОТЕСТУ І ЖАЛОБИ ПО ЗАМОРДОВАНИЙ ЛЯХАМИ БЛ. П. О. БЕСАРАБОВОЇ.

В пятницю, 8. марта с. р., відбулись надзвичайні збори Українського Жіночого Запомогового Товариства в Нюарку, на знак протесту і жалоби по бл. п. О. Бесарабовій. На збори запрошено делегатов з двох інших жіночих товарств в Нюарку. Від тов. св. Тевти явились пп. Печена і Варніцька, а від сестрицтва „Провидіння", що гуртується при Корт Ст. явились пп. Дзендзер і Сторожукова.

Предсідателька пояснила причину надзвичайних зборів і відчитала прошибахову вість про замордовання Ляхами бл. п. О. Бесарабової. Присутні членкині і делегатки повстанням з місць вшанували память неповинно замученої української визначної громадянки. По коротких нарадах ухвалено скликати спільно з Українським Комітетом Злучених Товариств в Нюарку протестаційне віче.

[illegible]

ЯК ПОМОГТИ НАШІЙ ЕМІГРАЦІЇ?

При постелі хорого. — „Жебрання". — Добрі поради. — Потрібні не слова а діло.

(Від спеціального кореспондента „Свободи").

Українська еміграція у західній Европі переживає глибоку кризу. Значна її частина переживає кризу **матеріяльну**: нема що їсти, нема в що одягнутись, нема чим заплатити за помешкання. Друга частина, матеріяльно більш-менш забезпечена, переживає кризу **моральну**: нема грунту під ногами, не знати, що завтрішній день принесе, гнобить і тисне оте вічне перебування „між небом і землею".

Обидві кризи, матеріяльна й моральна, однаково заслуговують на нашу увагу. До того ж, у богатьох випадках вони збігаються докупи й стають **одною** кризою, особливо гострою. Та окремо чи вкупі, а вони грозять великою небезпекою.

Небезпека полягає в тім, що вся національна сила, зосереджена на еміграції, може **розпорошитись і змарнуватись**. Не треба забувати, що **на еміграції опинилася найбільш активна, жива й свідома частина українського народу**. Це в однаковій мірі відноситься як до східної, так і до західної України.

Це не значить, що в краю нічого не залишилось. Було б це занадто сумним культурним свідоцтвом для українського народу, коли б кількома тисячами емігрантів вичерпувалась його активна сила. Розуміється, в краю також залишились живі, активні й свідомі люде. Крім того, життя в краю, під московським чи ляцьким ярмом, витворює все нові сили, виховує все нових борців.

Та це все таки не підстава, щоб махнути рукою на еміграцію. Який би край не був богатий на сили (а в дісности цього, на жаль, немає), він все таки не може вирекгись тих професорів, військових, адвокатів, інжинірів, мистців, письменників, агрономів, лікарів, кінчаючих студентів і просто культурних людей, які опинились на еміграції. Додамо: опинилися з **причин політичних і національних**, а не яких-небудь особистих.

Коли криза піде далі — а це мусить статись і коли завчасу не буде вжито відповідних заходів, то цей незвичайно цінний національний матеріял буде втрачений для українського народу на віки. Навіть при найбільшім богацтві на культурні сили це було б **марнотравством**. А при нашій бідности на культурні сили це буде **непростимим злочином**.

Наше суспільство, треба віддати йому справедливість, здає собі справу з тої небезпеки, яка йому з цього боку загрожує. Вже від якогось часу в нашій пресі жваво обмірковується питанне про допомогу еміграції. Можна почути про це розмови й на зборах та дискусіях. Питанне стало актуальним.

Які ж рецепти подаються?

Не скажемо, щоб ті рецепти були дуже радикальні. Одні підходять до справи просто й пишуть слъозниці до американських земляків, щоб ті слали гроші й ратували еміграцію. Очевидна річ, що цим способом можна допомогти лише одиницям, і то на короткий час. Питання в цілости цей спосіб не розвязує.

Другі радять емігрантам їхати на совітську Україну. Для Галичан, мовляли, там чистий рай, а для Придніпрянців — ну, може й для них щось знайдеться. Он же Грушевський і Тютюнник поїхали, чому б і прочим людям не поїхати?

Цей спосіб такий самий негодящий, як і перший. Хто може поїхати, той і сам поїде й ніяких порад не потрібує. А хто не може, тому ніякі поради не поможуть, хоч би вони й походили від таких авторитетів, як Винниченко, Шимонович, Микетей і Чарнецький.

Еміграція потрібує не порад, а фактичної ділової допомоги. Питанне отже в тім, чи є нині яка-небудь частина українського народу в стані дати еміграції таку допомогу. Нам здається, що коли це хто може зробити, то єдине **американська Україна**. Однак допомога мусить набрати яких-небудь инших, більш раціональних форм, а не виявлятись у формі посилки більшої чи меншої кількости долярів „на бідність".

На нашу думку, в Америці мусить **отворитись особливий комітет для допомоги українській еміграції**. Заступлені мусять бути в тім комітеті як Канада, так і стейтова Америка. Комітет, розуміється, повинен збирати гроші, але не для того, щоб пересилати їх по десятці чи по дві до того чи иншого емігрантського осередку. Мусить бути зібраний поважний **фонд** — мінімально 100 тисяч долярів. На кошти того фонду мусить бути зорганізоване **плянове перетранспортовання українських емігрантів з Европи до Америки**.

Що робити з тими емігрантами в Америці? Частину можна розмістити поодинці по окремих українських громадах та установах. Другу частину можна буде колективно помістити „на землі" — прецінь же десь у Канаді чи в Стейтах знайдеться ще стільки землі, скільки треба для одної чи двох українських кольоній. Нарешті, частина й сама знайде собі приміщенне, аби тільки дати їй змогу дістатись на вільний американський грунт.

Знаю, що порушую дуже складне питанне й виступаю з дуже сміливою ідеєю. Здійсненне цеї ідеї може стрінути дуже й дуже богато перешкод, і то переважно **перешкод внутрішніх, зі свого ж українського боку**. Та вовків не боятись — у ліс не ходити. Кождий мусить виконати свій обовязок, а висловити цю думку я вже давно вважаю своїм обовязком.

Иншого способу помогти нашій еміграції — помогти **радикально**, щоб саме питанне перестало існувати — я не бачу.

Американська Україна може сьогодня „відмахнутись" од цеї справи—відмахнутись кількома зібраними „десятками" чи яким-небудь иншим, не менш дешевим способом. Але тим грізніще встане перед нею питанне завтра. Бо криза української еміграції що-йно починається, й найгостріща її стадія ще тільки назріває.

Шкода буде, коли й тут обставини застукають нас „неготовими", коли й тут повториться фатальне українське „zu spät".

Прага, 3. березня.

Радянин.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Микола Яворський, Нюврк, Н. Дж. — Англійське слово Ruthenian, німецьке Ruthene, латинське Ruthenus значить: Русин, або Українець. Слово Русин походить від київської Руси. Воно було осталось донедавна на західних українських землях, як Галичина, Волинь, Угорська Русь. Тепер його вже заступила загально-національна назва Українець на всіх наших землях кромі Підкарпатської (Угорської) Руси, де ся назва досі ще зберегласв разом з назвою Руснак.

На означення імени Росіянина (або Москаля) є англійське слово Russian, німецьке Russe, латинське Russus. Таксами різниці між назвою Русин (або Українець) і Росіянин (або Москаль) є також і в других мовах. Москалі ніколи не вживали назви Русин ані ніхто їм сеї назви не приписував.

ПІСЛЯ ТРАГІЧНОЇ ПОДІЇ У ЛЬВОВІ

Нагле внесення Українського Клюбу в справі трагічної та таємної смерти Ольги з Левицьких Бесарабової в поліційних арештах у Львові при ул. Яховича.

Дня 9. лютого с. р. державна поліція арештувала мешкаючу постійно при ул. Виспяньского 34. п. Ольгу з Левицьких Бесарабову, вдову по інжинірі Дмитрі Бесарабі, який як австрійський офіцир згинув у світовій війні на італійськім фронті. Дня 13. лютого, зараз по першім допиті, знайдено її трупа в келії поліційних арештів при ул. Яховича у Львові. Дня 18. лютого її брат Северин Левицький, проф. учительського семинаря у Львові, дізнався від надкомісаря поліції Вагнера, що його сестра, Ольга з Левицьких Бесарабова, доконала самовбивства і що її похоронено на державний кошт, без повідомлення про це рідні.

Одночасно у сестри покійної, Іванни Левицької, вчительки у Городку Ягайлонськім (4 милі від Львова) зроблено ревізію, імовірно вже по смерти її сестри, тому, що в часі ревізії один з поліційних агентів спитав її „чи її сестра, Ольга, вживає яких наркотичних середників?" І без огляду на те, що покійна знала, що покійна мае брата — професором учительскої семинарії у Львові і сестру в Городку, не вважала вказаним повідомити їх про смерть сестри та в тайні похоронила покійну.

Львівська преса подала звістку про самовбивство в поліційнім арешті зараз на другий день, а між иншим „Курієр Львовскі" з дня 15-го лютого і „Дзєннік Людови" з дня 19-го лютого подали до відома, що Юлія Баравська, гр. катол. релігії, 20 літ, арештована на провінції за волокитство, доконала самовбивства в поліційних арештах при ул. Яховича. Оба часописи черпали цю відомість тільки з протоколу поліції. З якою метою поліція, замісць особи Ольги з Левицьких Бесарабової, яка мала 35 літ і була арештована у Львові підчас загальних арештувань у звязку з українським університетом, передала у пресу ці фальшиві звістки та дати?! А иншого випадку смерти в поліційних арештах при ул. Яховича у цьому часі не було.

Колиж дня 16. лютого др. Олександер Марітчак, інтервеніюючи у справі арештованих українських студентів, спитав комісаря Кайдана: „чи правдиво є поголоска про смерть п. Ольги з Левицьких Бесарабової?" почув від нього відповідь: „Ви читаєте часописи, а в часописах усе було точно передано".

Подаючи до відома цю страшенну та жахливу подію, нище підписані ставлять внесення:

Сойм домагається від Уряду, а спеціально від п. міністра справедливости і міністра внутрішних справ, щоби:

1) Прокураторія при Окружнім карнім суді у Львові доручила негайно перевести ексгумацію тіла Ольги з Левицьких Бесарабової, померлої таємно дня 13. лютого 1924. р. невідомо коли й невідомо де похороненої.

2) Крім цього доручити одночасно з лікарською ексгумацією негайну секцію при якій була би присутна родина померлої, судові лікарі, лікарі покликані родиною, а також управні заступники родини.

3) Міністерство Справедливости вишле негайно окремого делегата до Львова, який мав би на місці перевести у цій справі слідство, щоби справа трагічна та до нині нерозсненої смерти Ольги з Левицьких Бесарабової була розяснена без ніяких сумнівів.

4) На випадок вишукання винуватців смерти пок. Пльги з Левицьких Бесарабової — а ці винуватці можуть находитись тільки в поліційних арештах при ул. Яховича у Львові — доручити, щоби переведено якнайточнійший розслід, щоби винуватці не тільки винуватців, але й розяснити всю справу цієї трагічної події".

Варшава, дня 21-го лютого, 1924.

— Рятуй, рятуй, я проковтнула шпильку!

— Чогож кричиш, ось маєш другу!

—o—

— Пане, як могли ви вчера вечером на веранді цілювати мою дочку?

— Так, прошу добродійки, я також дивувався цьому, коли побачив тепер за дня вашу дочку.

НА СМЕРТЬ ШЕВЧЕНКА.

Умер Тарас замучений катами,
Нема Його. Замовкнув віщий глас.
Але Він тут невидимо між нами.
Його могутній дух живе в серцях у нас.

Нехай кати Його убили тіло,
Та слави вічної не зможуть затемнить!
Він дав нам волі світ, на боротьбу дав сили
І в серці нашому Він буде вічно жить.

В сей тяжкий, трудний час великої незгоди
Згадайте про Того, хто бивсь колись за вас
Поклав життя своє в користь свого народа
І дух Його в борні нехай змішне вас.

Хай заповіт Його крівавими сльозами
Написаний в темниці у катів,
Немов побідний стяг панує перед вами
І вас веде у бій за скривдженних братів.

У вас в руках тепер України доля,
Чи її життя чи смерть — залежить се од вас.
Не наробіть же бідній неньці горя;
Не киньте ворогу її в остатній час!

Бо як ви і тепер її приспите волю
І заї круки її на шмаття роздеруть,
Вона не вибачить сього вже вам ніколи
І діти кріпаки вам в очі наплюють!

Держіть же високо стяг рідної Країни,
І сила ворогів не пересилить вас!
Розбийте грудню ті мурованії стіни,
Що вкрили сонця світ і вольности від нас!

К. Новохацький.

КІЛЬКА ДАТ З ЖИТТЯ БЛ. П. ОЛЬГИ З ЛЕВИЦЬКИХ БЕСАРАБОВОЇ

Непривітної морозної ночі з 12. на 13. м. м. зійшла з цього світа трагічною смертю вдова по інж. Дмитрі Бесарабі бл. п. Ольга з Левицьких Бесарабова. А сталося це в маленькій, так добре відомій всім політичним вязням келії ч. 2. В тій тісній, брудній і вонючій гробниці, спеціяльно призначеній на докучливу „одиночку", де політичний вязень-новик, відрізаний від світа має перейти ґегенну, в тій норі, до якої доносяться тільки крики тюремних бувальців, брязкіт кайдан і проклони вязничної служби, розігралася глибока й потрясаюча траґедія, яка важким каменем мусить ваготіти на громадському сумлінню, яка домагається негайного вияснення.

Покійна походила зі священичої сімї. Родилася 1889 р. З дому свого батька бл. п. о. Михайла Левицького, пароха Щурович, винесла глибоку любов до всього рідного. Була ученицею українського ліцею для дівчат в Перемишлі, який покінчила в 1909 р. Належала до найкращих учениць; богато читала; взагалі старалася всіми засобами поширити й поглибити своє знаннє. Вже тоді проявляла вона заінтересовання громадськими справами, присвячуючи увесь вільний час праці в самоосвітніх кружках. Після покінчення ліцею вступила до торговельної академії у Відні. В студентському життю, яко член віденської „Січи", звернула на себе увагу широким світоглядом і громадянською працею. Опісля вернулась до Львова і стала працювати в Земельному Банку Гіпотечному, спершу яко практикантка, а з часом урядничка. Була визначною фаховою силою, доброю робітницею і гарною товаришкою. Одночасно затягнулась до праці в жіночих товариствах та орґанізаціях.

З вибухом світової війни опинилась у Відні, де подружилася з молодим, вельми талановитим інжиніром пок. Дмитром Бесарабом. Одначе вже по кількох місяцях втратила мужа, який, яко старшина тяжкої артилерії, згинув одним з перших на італійському фронті.

Переслідувана недолею, глибоко досвідчена, лишена сама собі в горю і злиднях на чужині, вона не тратить духа. Кидається у вир праці, бажаючи заглушити особисте горе і принести користь загальній справі. Працює майже у всіх еміґрантських орґанізаціях, в „Союзі Визволення України", присвячує богато уваги курсам для неграмотних, а особливо мандрує зі словами потіхи по всіх віденських шпиталях, піклуючись хорими й раненими жовнірами-Українцями.

Від вибуху світової війни аж до літа 1923 р. не покидала Відня. Працювала майже у всіх установах української еміґрації. Літом 1923 р. вернулася в рідну Галичину. В крайно прикрих умовинах, майже без засобів до життя, але з незломною вірою в краще завтра снувала думку про нові громадські пляни і нову працю.

Розсталася вельми траґічно зі світом прекрасна, повна посвяти і громадянських почувань Людина, жінка-громадянка хрустально чистого характеру, Людина в повному цього слова розумінню.

Малий Івасик дістав від неньки перші штанята. Представився у них тітці, що жила зараз у сусідстві. „Ну, бач, тепер із тебе Івасю справжній хлопець. Дуже гарно!"

Обурився на це малий „мужчина" й відрубав тітці: „Ні, я ніколи не був дівчиною. Мої ноги ходили геть до самої гори!"

Дентист: Коли вже не можете заплатити рахунку, то бодай не ставайте проти мене й не смійтеся так безлично мені в лице моїми власними зубами!

—o—

— Я ніколи не суперечу моїй жінці.

— Я також ні. Жду лише хвилинку, а тоді вона вже сама суперечить собі.

—o—

— Убогий чоловік, прошу малу милостиню.

— Алеж ви були вже тут учера?

— Так, ласкава пані, але вчера ви не дали мені нічо. Ви сказали, що не знаєте мене. Отже тепер уже знаєте мене...

НАВІТЬ ВОНИ ЗАГОВОРИЛИ ПРО ЗАБАГНЕНІ ВІДНОСИНИ

На нараді головних управ пртійних і клюбів опозиційних людовців з „Визволеня" і „Єдносці людовей" після реферату Туґутта ухвалено резолюції: 1) Головна управа і заряди парляментарних клюбів стверджують, що поза здержанням спаду марки у всіх инших областях відносини зовсім не поліпшилися. Відносини у війску далекі від досконалости (як скромно! прим. Ред.), політики заграничної зовсім не ведеться, або ведеться її бездарно. Надуживання поліції та адміністрації радше множаться, а не зменшуються. Дальше констатується, що теперішнє правительство є знарядям в руках посідаючих кляс, і остерігається, що дальше іґнорування „направи Річипосполитої поза направу гроша може підірвати її силу і майбутнє". 2) Відносини на кресах підпадають постійному погрішенню. Брутальність і самоволя поліції, недбальство і продажність урядовців, відмовлювання всяких прав — навіть культурних — національним і релігійним меншостям відпихають від Польщі і помагають комуністичній або совітській пропаґанді. Супроти цього взиваємо правительство, яке не хоче розвязувати національні проблеми, бодай до якнайширшої поправи економічного життя тамошнього населення та до санації адміністрації шляхом кращого добору людей і більшої контролі над ними. 3) Плач за Пілсудським і зазив до покликання його до праці у війску. 4) Констатується запродання вітосівців польській реакції, упадок престіжу сойму і зріст заговірницьких банд. „В таких умовинах — сказано вкінці — тільки нові вибори можуть уздоровити положення".

На розводовому процесі каже суддя до свідка: „отже ви бачили, що обвинувачений бив свою жінку?"

— Так.

— Знаєте може, коли почалася між ними незгода?

— Це можу сказати зовсім точно: 13-го падолиста минулого року.

— Як жеж то знаєте це так точно?

— Ну, цьогож дня було їх вінчання.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

IX. (1894—1895).

(32)

Ображений Комар, несподівано скочив і побіг до передпокою. Я поспішив за ним і ледве вдержався, щоб не розсміятися, побачивши, як розхвильований Комар, замісць своєї крилатки (плаща) накинув на себе рясу Перешорського попа, що тоді гостював у мене. Скільки я й инші громадяне не впрохували Комаря залишитися, щоб згладити те, що скоїлося, але роздратований Комар поїхав додому. Смоленський і його сторонники були ні в сіх, ні в тих і скоро поросходились; та й нам усім було ніяково, тільки К.-Карий та Саксаганський були у веселому настрої і довго сміялися.

Другого дня, щоб загладити вчорашне, я пішов провідати Комаря і застав його в доброму гуморі: рано у нього був Смоленський і просив вибачення за різкі слова, що у його вирвалися вчора.

Цей інцідент дав К.-Карому тему для комедії і він через кілька місяців прислав мені свою пєсу „Чумаки" з запитанням — чи не подобає вона на пашквіль?

В тій пєсі, як відомо, жінка одного з чумаків, посварила між собою братів, а мандровані дяки, взявшись їх мирити, самі посварилися. Хто був свідком злополучного інціденту, той пізнав в дяках Смоленського та Комаря, а взагалі громадянство і не могло догадатися, що пєса та списана з живих людей. Я відповів К.-Карому, що ніякого пашквілю на знайомих осіб, я в пєсі не бачу.

М. Комар, як я вже казав, помер 1906 року від грудної жаби. Л. Смоленський помер того-ж самого року, але духовно він помер років сім до своєї фізичної смерти: з ним трапився удар (шляг) 1899 р. і хоч він володів і руками й ногами, як і перще, але загубив усю свою інтеліґентність і, з видатного, високоталановитого пропо-відника відродження української нації, став звичайним собі чоловіком, яких було багато в громаді. Він реґулярно ходив на зібрання, мовчки слухав, що там говорилося, голосував разом з инчими, але найбільше інтересувався сечерею, хоч вже нічого не пив. Хто знав перше Смоленського, той з великим жалем дивився на нього і з біллю в серці згадував, яким він був до своєї хороби; а молодь, яка його перше не знала, не звертала на нього тепер ніякої уваги і не помічала, що він хорий.

На цьому я й скінчу спогади про Смоленського та Комаря, сих двох незабутніх українських діячів, що зробили в моїм житті такий глибокий слід, який не затреться до самої смерти.

X. (1895—1897).

М. Коцюбинський. — Л. Луценко. — Смерть дочки. — „Кієвська Старина". — По морю і суші". — Ювилей Д. Мордовця. — О. Бородай. — Петербурська Громада. — П. Стебницький.

Тоді-ж в Одесі познайомився я з Мих. Коцюбинським, ще молодим, але вже відомим, найкращим нашим письменником. Він служив тоді в Басарабії в Філоксерній Комісії і зимою, проживаючи в Одесі, був вибраний в члени Одеської Громади, але скоро переїхав до Чернигова. Вище-середнього зросту, дуже тендитного складу, ряд предків якого, здавалося, не знали фізичної праці; взагалі вдачою, як зовнішньою так і духовною, своєю культурністю він відрізнявся від демократичної української інтеліґенції і нагадував собою польського родовитого аристократа, хоч походив з демократичного українського роду. В обличчі його було щось і східного, румунського, чи мадярського: чорні оксамитні очі, невеличкі, закручені вгору вуса та шпанка під нижньою губою, що почали сивіти ще за його молодих літ; голова у нього і тоді вже була вся лиса, наче голена. В обходженню з людьми він був незвичайно милий, любязний і завжди намагався говорити людям тільки приємне; отса, сказати-б, сахаринова солодкість його нагадувала польське вихованнє і відгонила нещирістю, що не наближало до нього людей, а навпаки віддалювало, а тому, хоч усі ставилися до нього з великою повагою й високо ставили його як нашого найкращого письменника, але майже ніхто з ним близько не приятелював.

В першу-ж зиму свого життя в Одесі я познайомився з небіжчиком тепер д-ром мед. Іваном Луценком, розстріляним большевиками 1919 року. Він жонатий був з товаришкою моєї жінки і, як лубенський ґімназист, був хлопцем з моєю жінкою знайомий. Родина Луценків тільки одна тоді в Одесі говорила по українському, але не прінціпіяльно, а стихійно, бо Луценко захоплювався тоді есперантською мовою, говорив і писав добре на цій штучній мові і всіх заохочував до неї. Коли-ж я намагався навернути його на ідейне українство, то він, українською мовою доводив мені, що відроджувати Україну, це все одно, що „підкладати під мертвого руки".

— Людскість, казав він, — стремить до обєднання, а не до розєднання, а через те більше має сенсу щирити між людьми есперанто, а не відроджувати вже мертву мову; латинська і грецька мови були колись поширені безмірно більше за українську, мали таку літературу, про яку Українцям і не снилося, а одначе прийшов час і вони вмерли і ніщо не зможе воскресити їх, отак вмірає і українська мова і ніщо не в силі її відродити".

Я доводив йому, що поки є народ, який говорить тією мовою, то вона не вмерла, а наш народ, ще тільки починає жити і настане час, що на нашій мові буде і література і наука бо з кожним роком література наша розвивається, а в Австрійській Україні, то-б то Галичині, вже є і наука на українській мові. Це його зацікавило і коли я познайомив його з Комарем, то він набрав у нього всяких книжок по ріжним галузям науки і з захопленням почав читати їх. Взагалі Луценко раз-у-раз захоплювався чим небудь: перед моїм приїздом в Одесу він захоплювався математикою і орґанізував кружок математиків; потім спіритизмом і, кажуть, пресерйозно крутив з дамами столики; коли я з ним познайомився, то він був головою есперантського гуртка і разом з тим захоплювався гомеопатією; але, як військовий лікар, ще не виступав одвертим прихильником гомеопатії; згодом, коли він покинув військову службу, то став головою гомеопатичного гуртка і популярним в Одесі лікарем-гомеопатом. Всі оці захоплювання Луценка робили його якимсь невиразним, людиною з туманним світоглядом і з несподіваним способом думання; справедливо і образно висловився про нього К.-Карий:

— Луценко нагадує мені лист паперу густо записаний вздовш і впоперек, який почнеш читати з великим інтересом, але не мігши нічого розібрати через отаке писання, візьмеш, тай покинеш.

Познайомившись з Смоленським, Луценко, під впливом його льоґіки і красномовности, захопився нарешті і українством і не зрадив йому до самої своєї траґічної смерти, хоч способи й тактику міняв дуже часто і часом несподівано; так, будучи далеким від усяких соціялістичних доктрін і належучи до радикально-демократичної партії, він, в 1917 році, за Центральної Ради опинився несподівано в партії соціялістів-революціонерів, а за часів Директорії вже був у партії соціял-самостійників і не можна було з певністю сказати в якій партії він буде завтра, хоч можна було бути цілком певним, що він буде належати тільки до української партії.

Тоді-ж я познайомився і з професором Одеського Університету Олексієм Марковичом, свідомим Українцем, якого Смоленський все намовляв вступити в нашу громаду, але той певне не мав на то мужности і все відхиляв про це розмову.

Одного разу професор Маркович, вертаючись ззакордону, спинився у Львові і, зайшовши в Ставропігію купити українських книжок, розговорився з директором книгарні, перед яким висловився неґативно про російський уряд, який забороняє українську літературу та ще й підпирає в Галичині зрадників свого народу, отих москвофілів. Це зараз було донесено до львівського російського консуля, а той доніс далі. На границі Марковича потрусили уважніще ніж звичайно і найшли на йому під одежою і відібрали багато заборонених в Росії книжок. А на його заяву, що він, як професор історії, має право для студій мати всякі заборонені видання, йому відповіли, що дійсно так, але ті книжки він повинен виписувати через університет. В результаті Марковича звільнили з професорства, позбавивши пенсії. Тоді Смоленський йому й каже:

— От бачите, як би ви були вступили в Українську Громаду, то не попали-б в таку тарапату, бо були-б освідомлені, яка у Львові українська книгарня, а яка москвофільська і знали-б де і як можна говорити.

Але одеське ґромадянство не дало Марковичу пропасти і вибрало його в число директорів Т-ва Взаїмного Кредиту.

До Укр. Громади близько стояли і одеські польські поступові елементи і багато з них що року бувало на нелеґальних Шевченківських святах; памятаю з них учителів ґімназії, дуже видатного Тому Милятицького, Шидловського, та адвоката Длуського.

Весною 1895 року, поховавши в Перешорах 8-ми річну дочку свою, я рішив постановити їй памятник не на могилі, як звичайно ставиться, а вшанувати її память чимсь корисним для громадянства. Я постановив всю її частку, яка-б їй припадала, як посаг (віно) вжити на громадські цілі: перше всього я дав тисячу карбованців на Перешорську школу; потім, вважаючи найпотрібнішою книжкою тоді, звязно написану Історію України, хоча-б і на російській мові, я вніс в редакцію „Кієвскої Старини" тисячу карбованців на премію за найкраще написану Історію України в одному томі, призначену для середнього читача, приблизно з освітою народнього учителя, бо тоді не було у нас такої історії, як Історія України Аркаса чи Грушевського, які змогли зявитися на світ тільки після революції 1905 року. Правда тоді були вже праці Костомарова, але вони не охоплювали всієї історії України і були мало приступні для широкої публіки, бо не видані були окремо, а всуміш з працями Костомарова з історії Росії, що складало разом десятки великих томів.

Редакція „Ківської Старини" охоче прийняла ті гроші і оголосила конкурс, програм, чи краще сказати, конспект складений проф. В. Антоновичем; але на моє диво і жаль, минув призначений термін, а ніхто не прислав до редакції ніякої праці; і тільки стороною стало відомо, що пані А. Афименкова, яка до того часу вже написала кілька цінних розвідок з історії українського народу, працює над Історією України на конкурс. але, через хворобу не могла її скінчити до призначеного терміну. Нарешті, коли чоловік її, відомий етноґраф Петро Савич Ефименко, дуже заслаб і їй доконче було треба грошей, вона звернулася до редакції „Київської Старини" з проханням дати їй частину грошей, бо їй пильно треба, а вона пришле свій рукопис. Редакція, знаючи, що ніхто більше не працює над історією для конкурсу, і зважаючи на попередні праці пані Ефименкової, рішила видати їй половину грошей. Коли прийшов той рукопис і проф. Антонович прочитав його, то рішучо заявив редакції, що першої частини праці Ефименкової редакція „Київської Старини" не повинна друкувати, бо вона написана з російського державного штандпункту, з яким українські історики ніяк погодитися не можуть і пораяв замовити написати ці глави молодому вченому В. М. Доманицькому і таким робом видрукувати працю двох авторів, розділивши відповідно і премію. Редакція так і зробила, але пані Ефименкова не схотіла пристати на таку комбінацію і редакція мусіла вернути їй її рукопис, який вона й видала аж в 1905 році, коли цензура вже не ставила заборон книжкам українським, а тим паче російським, з української історії.*)

*) Тепер ся праця п. Ефименкової вийшла і по українському.

(Дальше буде).

РЕЛІҐІЙНА БОРОТЬБА НА УКРАЇНІ

В хабківських ґазетах появилось кілька нарисів про церковну боротьбі на Україні. Автори однодушно стверджують, що „Жива церква" не має на Україні ніякого поводження. Загальна скількість церков, що находиться в руках приклонників живої церкви досягнула цифри 18. Боротьба. інтензивно розвивається між двома церквами, а то: між техонівською і між українською автокефальною. В Київі Українці-автокефалісти мають в свому посіданню Софійський Собор. Діяльність автокефалістів поширена на всю Україну. Автокефалісти впроваджують багато змін в церковні відправи. Перш за все всі відправи відбуваються на українській мові. В прикордонній полосі, а також у київській ґубернії сильно поширена католицька й унїятська пропаґанда. Пропаґандою кермують досвідчені оо. Єзуїти. Скількість переходів на унію з кожним днем зростає. Є багато випадків переходу на унію і між православним духовенством. Католицькі місіонарі у своїй праці кермуються також національними почуваннями своїх вірних і тому, мають успіх. В опорожнених польськими священиками костьолах займають їхні місця уніятські або католицькі священики Українці. На полудні в Херсонщині і Катеринославщині дуже процвітає штунда. На Волині ведуть свою роботу місіонарі баптистів. До Київа і до Харкова приїзджали з Москви методисти, які бажали зорґанізувати свою місію на Україні. Їхня спроба покінчилася одначе невдачею і вони покинули Україну.

Вдова.

— Ви вже добродійко, третій рік оголошуєте випродажу з нагоди смерти вашого чоловіка? Як же це так?

— Ах, я ніяк не в силі забути мого покійного чоловіка.

—o—

Дядько Федько має чудову лисину; не поганить її ніодин волосок. Раз пійшов дядько з своїм малим сестрінком Володком до ресторану. Побачив Володко на білярді білі кулі й викликнув урадуваний:

„Ах, ось дві вуйкові молоді!"

—o—

— Паранька, чому ти не запалила в печі?

— Бо вже нема вугля прошу пані.

— Чомуж ти не сказала цього скорше?

— Бо тоді ще було трохи вугля.

—o—

Жінка: Не гнівайся, мій любий, кухарка сьогодня пересолила зупу. Але, правда, один поцілуй і ти не гнівати-мешся.

Чоловік: Ну, хай там, я не такий злий, прийшли її сюди.

ДОПИСІ

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Станьмо всі як один!

За пять місяців часу від зорґанізовання Укр. Тов. Рідної Хати, котре має на цілі побудовати свою власну хату, до сего часу, за тих пять місяців пішла робота досить поважно. Вступило чотири місцевих Тов. і Бр. та многе числосвідомих громадян з маєтком приближно девять тисяч долярів. Се показує не зле, однак порахувати бруклинський загал то скажу, що то замало. Комітет працює понад сили, тепер зістав вибраний комітет до вишукання чи то дому чи то готової галі. В тій цілі відбудеся спеціяльний мітинґ на котрий проситься усіх Українців та Українок, котрий відбудеся дня 23 марта 1924 р. у гали під ч. 76 Норт 6-та ул. На тім мітінґу обговориться справа чи купиться дім готовий чи будеся будувати новий. Мишлю, що не бракне ні одного громадянина та громадянки так тих, що вже дали свої лепти як і тих що ще нічим не причинились. Бесідники місцеві представлять всі справи. Незабудьтеж на слова Батька Тараса: „В своїй хаті своя правда і сила і воля.

Григорій Бардак, голова.

—o—

БОФФАЛО, Н. Й.

У відповідь „невірним Томам".

Щоби вповні повинуватись карности та ухвалам конґресу буфаловські Українці, які ґуртуються при тов. співацьким ім. Ост. Нижанковського, зрозуміли поклик по часописях „Коляда Рідній Школі", та щоби стати також в ряди з иншими громадами, вибрали поміж собою колядників зі слідуючих членів: І. Сидорович, Ю. Ґура, І. Соколовський, М. Пришлівський, О. Макух, В. Шеремета і М. Пришлівська, яким вложено на серце справу коляди.

Позаяк місто Боффало є велике а Українці мешкають порозкидані по всіх закутинах, товариство попросило учителя, д. Зарембу, щоби зорґанізував колядників з дітвори, яка ходить до української школи, щоб вона стала до помочи висше згаданим колядникам. Учитель дуже охотно згодився, обіцяв зробити що буде в його силі а також піти разом з дітворою шкільною, хата від хати між Українців щоби також причинитися до так важної справи як рідна школа. За це йому честь!

Коли прийшов час коляди о. К. Курило заповів в церкві на проповіди, що колядники підуть хата від хати по всіх Українцях колядувати на рідну школу; заохочував всіх щоби кождий дав від серця, бо це для нас дуже важна справа.

Колядники в заповідженім часі зійшлися до школи, учитель поділив дітвору на гуртки а до кождого придав двох старших, одного до збирання жертв а другого записувати жертводавців. Відтак розійшлися кождий в свою призначену сторону.

Заколядовану суму $130.50 без крику і шуму по часописях вислано до головної канцелярії „Обєднання" на що дістали ми посвідку, яка є в руках тов. спів. ім. Ост. Нижанковського. В виказі жертв в часописях „Свобода" і „Америка" було оголошено кілько, де і нащо пішли ці гроші.

Як усюди в Америці так і в Боффало патріотів на слова і критику досить маємо, котрі стараються кожду справу, хотяйби найпохвальнійшу, представити добрим людям в лихий спосіб. Таксамо і з колядою на рідну школу. Ні з цього ні з того почали писати анонімні листи до колядників і жертводавців, що гроші, які колядники з дітворою шкільною і учителем заколядували, 60 долярів вислано до „Обєднання" та що решта пропала в кишенях тих, що колядували, а то в того, що пересилав гроші до „Обєднання". А так само малася річ з грішми, які зібрано на вічу 25. падилста 1923 р. на допомогу рідному краєви, що вони також мають розпихати кишені комітетови, який був вибраний на вічу.

Проте, щоби баламуцтво не ширилося тов. співацьке ім. Ост. Нижанковського, яке має всі рахунки, списи жертводавців і посвідки з „Обєднання" з віча 25. падолиста 1923 р. і коляди на рідну щколу, (на бажанне кождому може показати) в обороні вічевого комітету, колядників і добрих людий, що складали добровільні жертви на допомогу рідному краєви і рідній школі, відповідаємо публично, що не так воно є як „велебні" патріоти клевечуть, а так, як низше подаємо:

Неправдою є, щоби гроші, які жертводавці зложили на допомогу рідному краєви на вічу 25. падолиста 1923 р. на котрім був добродій Целевич, мали розпихати кишені вічевому комітетови чи кому иншому, бо канцелярія „Обєднання" видала комітетови посвідку за отримані гроші в сумі 123 дол. і оголошено було свого часу в часописях, кілько і на яку ціль, зібрано на вічу в Боффало, а так само писар віча І. Сидорович подав звіт з віча і спис жертводавців, який був поміщений в „Свободі" ч. 22. з дня 28. січня 1924 р.

Також неправдою є, що з гроший, які заколядували на рідну школу висше згадані члени, вислано було 60 дол., а решта що мали пропасти в кишенях колядників чи кого иншого, бо тов. співацьке ім. Ост. Нижанковського має посвідку від Обєднання на суму 130.50. А щоби ширителі баламуцтва не думали що ми боїмося вийти на денне світло з іменами жертводавців, подаємо їх, щоби невірні Томи переконалися, та більше неставили колодів під ноги тим, що дійсно хотять працювати для рідної справи.

Колядували: уч. Заремба, О. Макух і шкільні діти. Жертвували: по 2 дол.: О. Гливка, Я. Крохмальний; по 1.50: М. Хомин; по 1 дол.: Г. Сукмановський, П. Сторожук, Н. Снайчук, І. Коновальчук, Т. Новосядлий І, Т. Новосядлий ІІІ., В. Рудий, В. Олексюк, П. Бас, М. Крохмальна, жени П. Баса, Н. Логуш; по 50 ц.: М. Вітровий, О. Макух, В. Коваль, В. Дорофінка, В. Горота, І. Павловський, Домчак, О. Заремба, Н. Н. 25 ц. — Разом 21.75.

Колядували Юрей Ґура, В. Шеремета і діти школярі: Жертвували: по 3.35: М. Матвійчук; по 1.00: А. Ґрех, Д. Стефанюк, П. Івахів, С. Жуковський, Й. Яковенко, П. Матвіїв, М. Вітровий, С. Кушка, М. Калимін; по 50 ц.: П. Сукмановський, І. Фецьо, Д. Кривчук, Г. Плотиця, О. Килин, Г. Тучапський, І. Кухаришин, І. Бечек, В. Шеремета; по 25 ц.: Н. Н., В. Паньків, П. Кіналь, Н. Н., Н. Блакіта 10 з. — Разом 17.95.

Колядували уч. Заремба, Ю. Ґура і шкільні діти (на другий день). Жертвували по 2.00: о. К. Курило, Й. Рудик, В. Семків, В. Шелест; по 1.00: А. Менчак, І. Мельник, М. Бабала, В. Дісик, І. Дісик, П. Леваднюк, І. Синякевич, Гр. Капуш, К. Чернецький, М. Чернецька, Е. Дідур, В. Будник, К. Бояцька, М. Рудий, А. Станькевич, М. Савчак, Д. Тарасовський, Е. Кароль, І. Горгота, С. Станькевич, М. Афинович, І. Рудий, С. Подоляк, Ст. Глухий; по 75 ц.: М. Місько; по 50 ц.: Л. Ковальський, М. Козловський, А. Смерека, І. Шшоляр, Н. Приставський; по 25 ц. Н. Н. — Разом 34.50.

Колядували: Іван Сидорович, Іван Соколовський і школярі. Жертвували: Іван Сидорович 4.60; по долярови: В. Пирожак, М. Долнявка, О. Ґузда, Кіналь, Е. Ґура, Семенюк, І. Микитюк, Жук, Т. Кузіма, С. Бурштинський, С. Решетуха, П. Драбик, І. Пелехатий, І. Соколовський, М. Качор; по 75 ц.: І. Кордупель; по 50 ц.: Г. Цопик, С. Рудий, Килим, М. Войтович, Д. Дзьота, Е. Тимкович, Т. Тимкович, Василюк, І. Ґут, В. Плекан, М. Бурштинський; по 25 ц.: Ковальський. — Разом 26.10.

Колядували: М. Пришлівський, Марія Пришлівська і шкільні діти. Жертвували по 2.00: о. К. Курилло; по 1.00: С. Заремба, П. Левкуц, Д. Горошко, Н. Купчак, М. Кавалір, М. Була, І. Когут, С. Кульчицький, Е. Дідур, Гринда, К. Дідур, В. Крупяк, В. Самуляк, В. Ребізант, Погорілець, К. Вичковський (Поляк), Ковальський, І. Сметанський, Дячун, М. Стельмах, П. Нагорний, Е. Малчук, М. Пришлівський, С. Скрипа (гість), В. Форостій; по 75 ц.: І. Гурський; по 50 ц.: Боднар, С. Скрип, Т. Кушка, М. Блакіта, Гр. Волницький, Й. Стойкевич, Грицик, Круцько, В. Плахта; Ґах 45 ц.; Бумбар, П. Судин і Н. Н. по 25 ц. — Разом 30.20.

Загальна сума $130.50.

Всім жертводавцям, колядникам і шкільним дітям з їх учителем широсердечна подяка та староукраїнське спасибі.

Заряд Товариства ім. Ост. Нижанковського.